

Monumenta Byzantino-Slavica et Latina Slovaciae (MBSLS)

Zakladatelia edície:

vладыка ThDr. Ján Babjak SJ
Prof. PhDr. Ján Dorula, DrSc.
vладыка prof. ICDr. Cyril Vasil' SJ, PhD.
Doc. PhDr. Peter Žeňuch, DrSc.

V rámci edície sa vydávajú texty cyrilských a latinských literárnych pamiatok, ktoré patria do kontextu byzantsko-slovankej obradovej tradície v karpatskom priestore. Takto edícia prispieva k obohateniu kultúrneho dedičstva Európy v intenciách cyrilo-metodského odkazu. Výskum cyrilských a latinských písomných pamiatok byzantskej tradície na Slovensku otvára nové perspektívy poznávania vývinu národno-kultúrneho dedičstva a pomáha riešiť ďalšie otázky interjazykových, interetnických a interkonfesionálnych vzťahov v priestore strednej Európy.

V edícii doteraz vyšli tieto tituly:

ŽEŇUCH, PETER – VASIL, CYRIL: Cyrillic Manuscripts from East Slovakia. Slovak Greek Catholics: Defining Factors and Historical Milieu / Cyrilské rukopisy z východného Slovenska. Slovenskí gréckokatolíci, vzťahy a súvislosti. Monumenta Byzantino-Slavica et Latina Slovaciae. Vol. I. Roma – Bratislava – Košice: Pontificio Istituto Orientale / Slavistický kabinet SAV / Centrum spirituality Východ – Západ Michala Lacka, 2003. 448 s. + 10 strán farebných obrazových príloh.

ŽEŇUCH, PETER: Kyrrillische paraliturgische Lieder. Edition des handschriftlichen Liedguts im ehemaligen Bistum von Mukačevo im 18. und 19. Jahrhundert. Bausteine zur Slavischen Philologie und Kulturgeschichte. Reihe B. Editionen. Band 23. Zugleich: Monumenta Byzantino-Slavica et Latina Slovaciae. Vol. II. Köln-Weimar-Wien: Böhlau Verlag. 982 S.

Edícia vychádza s finančným príspevom
Gregorian Foundation.

O editoroch

Svorad Zavarský (1977)

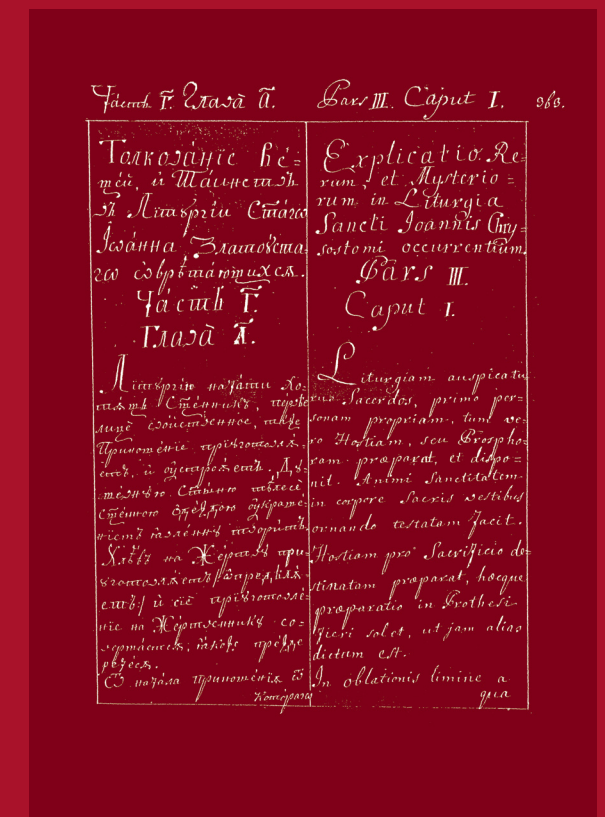
Svorad Zavarský sa orientuje na výskum latinskej literárnej tvorby na Slovensku v 16. až 19. storočí. Venuje sa aj gramatickej analýze latinských textov domácej proveniencie a problematike latinsko-slovanských jazykových a kultúrnych vzťahov. Pod vedením prof. J. Dorulu pripravuje dizertačnú prácu *Opuscula polemica* Martina Sentivániho – obsahová a jazyková analýza literárneho druhu. Svorad Zavarský je odborným pracovníkom Slavistického ústavu Jána Stanislava SAV.

Peter Žeňuch (1971)

Bádateľský záujem Petra Žeňucha sa orientuje na problematiku používania cirkevnej slovančiny na východnom Slovensku, na výskum slovensko-ukrajinských a slovensko-rusínskych jazykových a kultúrno-historických vzťahov, na skúmanie cyrilskej rukopisnej tvorby s osobitným zreteľom na paraliturgickú tvorbu byzantsko-slovanského obradu v karpatskom priestore, na jazykové, literárne, historicko-kultúrne a religiózne vzťahy medzi Slavia latina a Slavia byzantina. V rokoch 2003-2005 absolvoval štipendijný pobyt v Nemecku financovaný nadáciou Alexandra von Humboldta. V Slavistickom ústave Jána Stanislava SAV zastáva P. Žeňuch funkciu riaditeľa, od roku 2006 je predsedom Slovenského komitétu slavistov. Na Masarykovej univerzite v Brne pôsobí ako vedúci Oddelenia paleoslavistiky a staroslovienčiny.

Іваннікій Базилѡвичъ
ТОЛКОВАНІЕ СЦІЕННАГО ЛІТЪРГІА
НѡВАГО ЗАКѡНА ІСТИННАГО БЕЗКРѡВНАГО ЖЕРТВЫ

Joannicius Bazilovits
EXPLICATIO Sacrae Liturgiae
Novae Legis veri Incruenti Sacrificii

Prezentácia knihy
Gréckokatolícky eparchiálny úrad v Bratislave
11. november 2009

Týždeň vedy a techniky na Slovensku 2009

Editori:

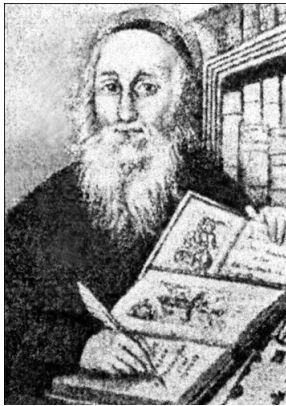
Svorad Zavorský
Peter Žeňuch

Vydavatelja:

Slavistický ústav Jána Stanislava SAV
Pontificio Istituto Orientale Roma
Slovenský komitét slavistov
Spolok sv. Cyrila a Metoda

Joannikij Juraj Bazilovič OSBM (1742–1821)

Joannikij Juraj Bazilovič sa narodil 6. júna 1742 v roľníckej rodine v Hlivištiach (Michalovský okres na východnom Slovensku). Nižšie vzdelanie získal v Užhorode a Košiciach a roku 1761 vstúpil do noviciátu baziliánskeho rádu v krásnobrodskom monastieri. Prijal mníšske meno Joannikij.

V Krásnom Brode pravdepodobne absolvoval filozofické štúdiá a neskôr sa stal učiteľom v Máriapóci, kde bol bezprostredným nástupcom Arsenija a Antonija Kocakovcov a prednášal newtonovskú filozofiu a teológiu. Ako učiteľ tu pôsobil až do roku 1789, keď ho vymenovali za protoigumena podkarpatských baziliánov. V tejto funkcii úzko spolupracoval s mukačevským biskupom Andrejom Bačinským a zaslúžil sa o rozvoj baziliánskeho kláštora na Černej hore (*in monte Csernek*) pri Mukačeve, kde sídlil. Protoigumenom bol Joannikij Juraj Bazilovič až do svojej smrti 18. októbra 1821.

J. Bazilovič bol literárne činný vo viacerých oblastiach. Osobitnú skupinu tvoria jeho asketické spisy. Prvým spomedzi nich je *Бесѣда или слово ко братію ѿ доктѣринствѣ иноковѣ, ѿ собственномѣ концѣ тѣхже, ѿ ѿщѣ о чинѣ монашескомѣ*, v ktorom sa Bazilovič usiloval o reformu mníšskej disciplíny, lebo staršie pravidlá J. V. Ruského, ktorými sa pravdepodobne

riadili podkarpatskí baziliáni až do čias A. Bačinského, nevyhovovali novým podmienkam. Dielo však ostalo v rukopise, napriek veľkému Bazilovičovmu i Bačinského úsiliu o jeho vydanie. Roku 1802 vyšla v Košiciach tlačou Bazilovičova príručka systematickej asketiky pre potreby mníchov v latinskom jazyku *Imago vitae monasticae*. V mukačevskom kláštore sa zachoval aj jeden rukopisný zborník prác J. Baziloviča. Medzi nimi najvýznamnejší je spis *Съ БОГОСЛОВІИ ПРАВОУЧИТЕЛЬНОЙ ИЛИ ЛЮБВѢ И ЗАКОНѢ БОЖІИ* určený pre potreby ruského cároviča Pavla Petroviča.

Veľmi významné je Bazilovičovo historické dielo. Viacväzkovou prácou *Brevis notitia foundationis Theodori Koriatovits olim Ducis de Munkács pro religiosis Ruthenis OSBM in Monte Csernek ad Munkács a. MCCCCLX factae, exhibens seriem Episcoporum graeco-catholicorum Munkacsiensium*, ktoré vyšlo v Košiciach v rokoch 1799-1805, si Joannikij Bazilovič vyslúžil titul „otca zakarpatskej historiografie“. Dielo obsahuje mnoho historických dokumentov, ku ktorým sa dnes už iba ťažko možno dostať.

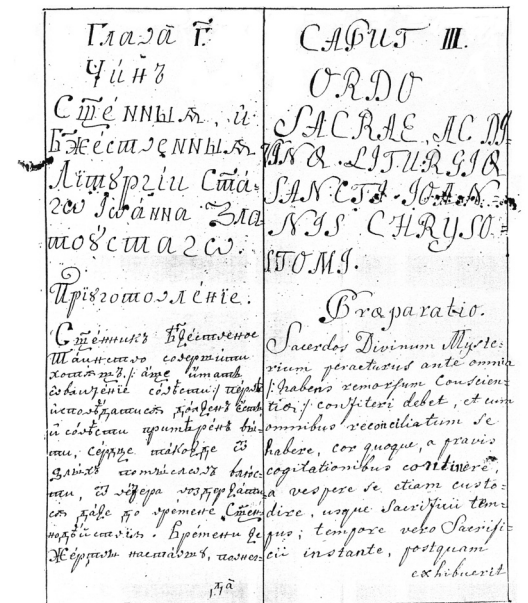
Výklad božskej liturgie od Joannikija Baziloviča

Rukopisné dielo Joannikija Baziloviča *Толкованіе Свѣтленнаго Литургии.../ Explicatio Sacrae Liturgiae...*, ktoré sa do roku 1963 nachádzalo v mukačevskej kláštornej knižnici, je dnes uložené v Univerzitnej knižnici Užhorodskej národnej univerzity. Jeho rozmery sú 19,5 x 25cm a obsahuje 360 rukopisných fólií. Text pamiatky je napísaný dvojazyčne v dvoch paralelných stĺpcoch v cirkevnej slovančine a latinčine a tak predstavuje význaný dokument symbiózy cyrilскеj a latinskej kultúry v karpatskom priestore. Poznáme viacero dvojazyčných cirkevnoslovansko-latinských textov pochádzajúcich z tejto oblasti, z ktorých najvýznamnejší je určite Bazilovičov výklad božskej liturgie. Vydanie tohto diela predstavuje dôležitý krok pre správne pochopenie vzťahu dvoch kultúrnych sfér na území bývalej Mukačevskej eparchie. Takisto podoba liturgických textov, ktoré Bazilovič v diele uvádza, bude istotne zaujímavým dokladom miestnej liturgickej tradície.

Dielo obsahuje cirkevnoslovanské a latinské znenie liturgií Jána Zlatoustého, Bazila Veľkého a vopredposvätených darov, výklad obradov a modlitieb liturgie Jána Zlatoustého podľa J. Goara, P. Le Bruna a L. Tompu, ako aj historické časti o vývoji liturgických tradícií východných cirkví prevzaté z P. Le Bruna. Zámerom Joannikija Baziloviča bolo zrejme zostaviť modernú liturgickú príručku v cirkevnoslovanskom jazyku pre potreby grécko-katolíckej cirkvi mukačevského biskupstva. Obdivuhodný je Bazilovičov prekladateľský výkon, nakoľko komentárové a historické časti preložil náš autor do cirkevnej slovančiny z latinskej predlohy.

Vydanie obsahuje úvodnú štúdiu editorov v taliančine a slovenčine a stručný aparát k latinskej časti diela, ktorý umožňuje identifikáciu pramenných textov použitých Bazilovičom pri zostavovaní jednotlivých častí výkladu božskej liturgie, ako aj ukazovateľ editorských zásahov do latinského textu.

Výklad božskej liturgie od Joannikija Baziloviča vychádza ako tretí zväzok edície *Monumenta Byzantino-Slavica et Latina Slovaciae*.

Ukážka z edovaného rukopisu. Začiatok liturgie Jána Zlatoustého.